

Regeringens proposition

1978/79: 218

om lag om förbud mot att under viss tid tillföra kärnreaktorer kärnbränsle, m. m.;

beslutad den 3 maj 1979.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLA ULLSTEN

CARL THAM

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag till lag om förbud mot att under viss tid tillföra kärnreaktorer kärnbränsle. Förslaget föranleds av att de politiska partierna under vintern 1979 har enats om att en folkomröstning om kärnkraftens framtida användning bör hållas senast under första halvåret 1980. Förslaget syftar till att skapa rådrom i fråga om laddning av sådana reaktorer som ännu inte har tillförts kärnbränsle.

Lagen föreslås sålunda bli tillämplig på reaktorer som ännu inte har tillförts kärnbränsle. Förbudet mot att ladda sådana reaktorer föreslås gälla till utgången av juni månad 1980 eller den tidigare tidpunkt som regeringen föreskriver.

Uppstår förlust genom fördröjning av en reaktors idrifttagande på grund av lagen, blir enligt förslaget reaktorinnehavaren berättigad till ersättning av staten för den förlust som härigenom har uppkommit för honom.

Lagen föreslås träda i kraft en vecka efter den dag, då den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

I propositionen läggs också fram förslag om särskilt stöd till studiecirklar i energifrågor under budgetåret 1979/80. Stödet föreslås utgå till sådana studiecirklar som påbörjas och om möjligt genomförs före folkomröstningen och som behandlar frågor som är aktuella i samband med folkomröstningen.

Förslaget innebär bl. a. att cirkelarna skall få tilläggsbidrag med 15 kr. per studietimme och att bidrag skall lämnas till studieförbunden för att ta fram studiematerial m. m. I propositionen föreslås att 5,4 milj. kr. anvisas för materialbidrag m. m.

Förslag till

Lag om förbud mot att under viss tid tillföra kärnreaktorer kärnbränsle

Härigenom föreskrivs följande.

1 § En kärnreaktor, som vid denna lags ikraftträdande inte har tillförts kärnbränsle, får inte tillföras sådant bränsle före utgången av juni månad 1980 eller den tidigare tidpunkt som regeringen föreskriver, även om det inte finns något hinder mot detta enligt annan lagstiftning.

2 § Om denna lag föranleder att ett tillstånd enligt 2 § lagen (1977:140) om särskilt tillstånd att tillföra kärnreaktor kärnbränsle, m. m. inte kan utnyttjas, är kärnreaktors innehavare berättigad till ersättning av staten för förlust som har uppkommit genom att reaktorns idrifttagande har fördröjts.

Om reaktorns innehavare försummar att vidta skäligen åtgärder för att begränsa förlusten, sätts ersättningen ned i motsvarande mån.

3 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 1 § döms till böter eller fängelse i högst två år.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

INDUSTRIDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1979-05-03

Närvarande: statsministern Ullsten, ordförande, och statsråden Sven Romanus, Mundebo, Wikström, Friggebo, Wirtén, Huss, Rodhe, Enlund, Lindahl, De Geer, Blix, Cars, Gabriel Romanus, Tham, Bondestam

Föredragande: statsrådet Tham

Proposition om lag om förbud mot att under viss tid tillföra kärnreaktorer kärnbränsle, m. m.

1 Inledning

Det svenska kärnkraftprogrammet omfattar f. n. 13 kärnkraftblock (prop. 1975:30 bil. 1, NU 1975:30, rskr 1975:202). Ett kärnkraftblock består av reaktor, turbin, övrig utrustning och byggnader. Tillstånd enligt atomenergilagen (1956:306) har meddelats för tolv block. Dessa är antingen i drift, färdigställda eller i olika stadier av uppförande.

Sex kärnkraftblock är i kommersiell drift. Den första anläggningen, Oskarshamn 1, togs i drift år 1972. Därefter togs under tiden december 1974–januari 1976 ytterligare fyra block i drift, nämligen Oskarshamn 2, Barsebäck 1 samt Ringhals 1 och 2. Det sjätte kärnkraftblocket, Barsebäck 2, togs i drift år 1977.

Ytterligare två kärnkraftblock, Ringhals 3 och Forsmark 1, är färdigställda. Idrifttagningen av dessa block är beroende på prövning enligt lagen (1977:140) om särskilt tillstånd att tillföra kärnreaktor kärnbränsle, m. m., den s. k. villkorslagen.

Kärnkraftblocken Ringhals 4 och Forsmark 2 kommer enligt kraftföretagens planer att bli färdigställda under hösten 1979 resp. våren 1980. Också för dessa block kommer frågan om laddning att bli beroende på prövning enligt villkorslagen.

Beställningar för kärnkraftblocken Forsmark 3 och Oskarshamn 3 lades ut under år 1976. Arbetet på anläggningarna har emellertid bedrivits i lägre takt än vad som enligt de ursprungliga planerna skulle ha varit fallet.

+1 Riksdagen 1978/79. 1 saml. Nr 218

2 Gällande lagstiftning

Verksamheten på kärnenergiområdet regleras enligt bl. a. atomenergilagen och villkorlagen. Båda lagarna tar sikte på säkerheten, atomenergilagen vad gäller befattning med klyvbart material samt uppförande och drift av kärnanläggningar och villkorlagen såvitt avser hantering och förvaring av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall.

Enligt atomenergilagen krävs tillstånd bl. a. för att uppföra, inneha och driva kärnreaktor (2 §). Tillstånd får begränsas till att gälla viss tid (4 §). När ett tillstånd meddelas liksom under den tid tillståndet är gällande får uppställas sådana villkor som är påkallade av säkerhetsskäl eller annars från allmän synpunkt. Möjligheten att föreskriva nya eller ändrade villkor under ett tillstånds giltighetstid har tillkommit med hänvisning till att den snabba tekniska utvecklingen på kärnenergiområdet gör att det kan uppkomma behov av att uppställa villkor som inte var aktuella när tillståndet meddelades (prop. 1956: 178 s. 26). Ett meddelat tillstånd kan återkallas, om uppställt villkor inte iakttas eller annars synnerliga skäl föranleder därtill.

I förarbetena till atomenergilagen framhålls (prop. 1956: 178 s. 28) att återkallelse av ett tillstånd eller uppställande av nya villkor kan medföra olägenheter för den enskilde. När fråga uppstår om att återkalla ett tillstånd eller att under tillståndets giltighetstid ändra uppställt villkor eller uppställa nya villkor bör enligt propositionen självfallet tillbörlig hänsyn tas till den enskildes intresse. Någon generell regel om ersättning för de förluster som i sådana fall kan uppstå har emellertid inte ansetts böra uppställas. Skulle det i något fall framstå som uppenbart obilligt att ersättning inte lämnas, avses detta bli föremål för särskild prövning.

Atomenergilagen innehåller också bl. a. ansvarsbestämmelser.

Tillstånd enligt atomenergilagen meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer. I förordningen (1976: 12) om tillsynsmyndighet enligt atomenergilagen m. m. har regeringen överlåtit åt statens kärnkraftinspektion att pröva vissa tillståndsfrågor. Tillstånd att uppföra, inneha eller driva kärnreaktorer meddelas dock av regeringen.

Enligt nämnda förordning skall statens kärnkraftinspektion utöva tillsynen över efterlevnaden av tillståndsskyldigheten enligt atomenergilagen samt av de villkor som har meddelats med stöd av samma lag. Inspektionen får vidare meddela de föreskrifter som finns behövliga för att säkerställa efterlevnaden av föreskrivna villkor.

Villkorlagen gäller kärnreaktorer för vilka före denna lags ikraftträdande har erhållits tillstånd enligt 2 § atomenergilagen och som inte har tillförts kärnbränsle före den 8 oktober 1976 (1 §). En sådan reaktor får inte tillföras kärnbränsle utan särskilt tillstånd av regeringen.

Tillstånd får meddelas endast om reaktorns innehavare har företett avtal, som på ett betryggande sätt tillgodoser behovet av upparbetning av

använt kärnbränsle, och dessutom har visat hur och var en helt säker slutlig förvaring av det vid upparbetningen erhållna högaktiva avfallet kan ske. Vid s. k. direktdeponering krävs för tillstånd att reaktorns innehavare har visat hur och var en helt säker slutlig förvaring av använt, ej upparbetat kärnbränsle kan ske (2 §).

Om tillstånd att ladda en reaktor vägras eller villkorslagen i annat fall föranleder att ett tillstånd enligt atomenergilagen inte kan utnyttjas, är reaktorns innehavare berättigad till ersättning av staten (4 §). Ersättningen är begränsad till förlust till följd av sådan åtgärd som före villkorslagens ikraftträdande har vidtagits med anledning av tillståndet enligt atomenergilagen.

I princip är alltså reaktorns innehavare berättigad till ersättning för de kostnader som han lagt ner när villkorslagen trädde i kraft. Hit hör enligt förarbetena (prop. 1976/77: 53 s. 25) inte bara kostnader för reaktor utan också sådana kostnader som hänför sig till turbin, övrig utrustning och byggnader som ingår i kärnkraftblocket. Som ersättningsgilla kostnader räknas också sådana kostnader som uppstått efter lagens ikraftträdande och som sammanhänger med ansvaret för personal och behövliga avvecklingsåtgärder.

Härutöver utgår ersättning för andra förluster som uppkommer till följd av att tillstånd enligt villkorslagen vägras eller att tillstånd enligt atomenergilagen inte kan utnyttjas. Ersättning kan alltså enligt förarbetena utgå för skadestånd som en reaktorinnehavare drar på sig genom att han tvingas bryta kontrakt med leverantörer eller genom att han inte kan fullgöra gjorda åtaganden att leverera elektrisk kraft. I linje med detta kan ersättning utgå för ökade kostnader för alternativ produktion eller för anskaffande av ersättningskraft om därigenom ersättningsskyldigheten kan begränsas. Däremot får reaktorinnehavaren inte ersättning för utebliven vinst.

Försummar reaktorns innehavare att vidta skäliga åtgärder för att begränsa förlusten, skall ersättningen sättas ned i motsvarande mån.

Villkorslagen innehåller också föreskrifter om straffansvar för den som uppsåtligen eller av oaktsamhet tar en kärnreaktor i drift utan att ha behövligt tillstånd till det.

3 Föredragandens överväganden

Som jag nyss har redogjort för har tillstånd enligt atomenergilagen meddelats för tolv kärnreaktorer. Sex reaktorer är i kommersiell drift. Två reaktorer är färdigställda. Frågan om tillstånd enligt villkorslagen att tillföra reaktorerna kärnbränsle har dock inte slutligt prövats för dessa anläggningar. Ytterligare två reaktorer kan beräknas bli färdigställda under hösten 1979 resp. våren 1980. Också i dessa fall blir tidpunkten för laddning beroende på om och när tillstånd enligt villkorslagen kan erhållas. Vad

gäller de två resterande reaktorerna har beställningar lagts ut och arbete avseende anläggningarna pågår om än i begränsad omfattning jämfört med de ursprungliga byggnadsplanerna.

De politiska partierna har under våren 1979 enats om att en folkomröstning om kärnkraftens framtida användning bör hållas senast under första halvåret 1980. Beslut om folkomröstning fattas av riksdagen. Det bör dock redan nu slås fast att inga nya reaktorer får laddas förrän kärnkraftens framtida användning har klarlagts. Oberoende av utgången av den prövning som skall företas enligt villkorslagen bör därför enligt min mening inga reaktorer, som hittills inte har tillförts kärnbränsle, t. v. få tillföras sådant bränsle.

Verksamheten på kärnenergiområdet regleras som tidigare har nämnts av bl. a. atomenergilagen och villkorslagen. Båda lagarna tar som jag tidigare har framhållit sikte på säkerheten. Lagarna är inte tillämpliga på den situation som nu har uppstått. Det rådrum som, med hänsyn till vad jag nyss anfört om folkomröstning, behövs i fråga om laddning av reaktorer som ännu inte har tillförts kärnbränsle bör därför skapas med stöd av en särskild lag.

En sådan lag bör innehålla ett förbud mot att ladda reaktorer som ännu inte har tillförts kärnbränsle men som enligt meddelade tillstånd får tillföras sådant bränsle. Ett så utformat förbud medför ingen ändring av lämnade tillstånd enligt atomenergilagen eller villkorslagen. Men det förhindrar att de rättigheter som följer av tillstånden utövas.

Med-begreppet tillföra kärnbränsle avses här, liksom enligt villkorslagen (1 § andra stycket), att en reaktor första gången tillförs kärnbränsle så att en självunderhållande kärnklyvningsreaktion kan ske. De reaktorer som redan har tagits i drift omfattas alltså inte av förbudet.

Flera skäl, bl. a. hänsyn till kraftföretagens planering och till de åtgärder som kraftföretagen kommer att behöva vidta, talar för att förbudet uttryckligen anges gälla under viss, bestämd tid. Den folkomröstning som de politiska partierna har enats om, avses äga rum senast under första halvåret 1980.

Mot bakgrund av det sagda förordar jag att ett förbud mot att ladda reaktorer som ännu inte har tagits i drift skall gälla till utgången av juni månad 1980. Det bör dock finnas möjlighet att, om kärnkraftens framtida användning dessförinnan har klarlagts, föreskriva en tidigare tidpunkt. Detta bör ankomma på regeringen.

Ett förbud med det innehåll som nu sagts innebär en väsentlig inskränkning i tillståndsinnehavarnas rättigheter. Det kan också få omfattande ekonomiska konsekvenser för de berörda företagen. I sådana fall uppkommer frågor om ekonomisk ersättning från staten.

I förarbetena till atomenergilagen förutsätts att ersättning kan lämnas till en tillståndsinnehavare t. ex. om nya villkor för tillståndet sätts upp. Hur en sådan ersättning skall beräknas anges emellertid inte. Förarbetena utgår

från att frågan blir föremål för särskild prövning om det i något fall skulle framstå som uppenbart obilligt att ersättning inte lämnas.

I villkorlagen lämnas föreskrifter om ersättning för det fall att tillstånd enligt den lagen vägras eller lagen i annat fall föranleder att tillstånd enligt atomenergilagen inte kan utnyttjas. Kärnreaktorns innehavare är då berättigad till ersättning av staten för förlust till följd av åtgärder som han före villkorslagets ikraftträdande har vidtagit med anledning av tillståndet enligt atomenergilagen. I förarbetena till villkorlagen har ersättningsreglerna motiverats ganska utförligt.

Enligt min mening bör det i den av mig förordade lagen slås fast en rätt till ersättning av staten för innehavarna av de reaktorer som omfattas av förbudet att tillföra reaktorer kärnbränsle. Ersättningen bör avse de förluster som uppstår genom att reaktorens idrifttagande fördröjs. Skulle med anledning av den förutsatta folkomröstningen beslut fattas om en avveckling av kärnkraften, måste givetvis ersättning utgå för de kärnkraftblock som är i kommersiell drift liksom för övriga block för vilka tillstånd enligt atomenergilagen föreligger. Denna ersättningsfråga får emellertid då behandlas i ett sammanhang.

Uttrycket förlust används även i villkorlagen. Ersättningsreglerna i den lagen avser emellertid avveckling av pågående projekt medan den föreslagna lagen enbart syftar till att skapa rådrum i fråga om laddning av sådana reaktorer som ännu inte har tillförts kärnbränsle. Det är därför naturligt att i detta sammanhang som förlust räkna de kostnader som uppstår genom fördröjning av en reaktors idrifttagande.

Ersättningsfrågorna enligt den förordade lagen kommer enligt min bedömning att bli svårlösta. De bör i första hand lösas genom förhandlingar mellan staten och reaktorinnehavarna. I dessa förhandlingar kan följande riktlinjer vara till ledning för bedömningen av ersättningsfrågorna.

I princip bör de kostnader som uppstår genom fördröjningen av en reaktors idrifttagande vara ersättningsgilla. Hit hör i första hand sådana kostnader som måste läggas ned på anläggningens konservering och eventuell återställning. Det bör gälla åtgärder inte bara beträffande reaktorn utan också i fråga om turbin, annan utrustning och byggnader som ingår i kärnkraftblocket.

Ersättning bör vidare kunna utgå för ökade kostnader för anläggningarnas finansiering. Utbyggnaden av kärnkraftverk i Sverige finansieras, med undantag av statens vattenfallsverks anläggningar, till stor del genom lån på kapitalmarknaden. Andelen eget kapital i form av aktiekapital och i vissa fall lån från delägare torde normalt svara för en mindre del av den totala finansieringen. Ökade kostnader kan sålunda uppstå t. ex. om anläggningarnas förmåga att avkasta medel för att betala räntor och amorteringar fördröjs. Ökade kostnader kan också uppkomma exempelvis genom att lån måste tas upp till högre ränta på grund av fördröjning av en reaktors idrifttagande.

Om fördröjningen medför att en reaktorinnehavare drar på sig skadestånd genom att han inte kan fullgöra gjorda åtaganden att leverera elektrisk kraft, bör ersättning härför kunna utgå. Ersättning bör utgå också i fråga om ökade kostnader för att producera el på annat sätt eller för att anskaffa ersättningskraft om ersättningskyldigheten därigenom kan begränsas. Däremot bör reaktorinnehavaren inte få ersättning för utebliven vinst.

Som ersättningsgilla kostnader bör räknas också sådana merkostnader som hänger samman med utbildning av ny personal eller extraordinära kostnader för att behålla behövlig personal vid de färdigställda kärnkraftblocken.

Vissa delar av ett kärnkraftblock kan omfattas av garantier som lämnats av leverantörer till delarna. Garanti gäller i regel viss bestämd tid och denna kan löpa oavsett om reaktorn tagits i drift eller inte. Det kan alltså inträffa att garantitiden löpt ut om och när anläggningen tas i försenad drift. Reaktorinnehavaren kan då själv få stå för kostnaderna för exempelvis en reparation. Enligt min mening är det rimligt att som ersättningsgill kostnad räknas vad anläggningens innehavare i ett sådant fall kunnat utfå av garantigivaren, om garantin alljämt hade varit gällande.

Vid tillämpning av de föreslagna reglerna får ledning sökas också i allmänna ersättningsrättsliga principer, särskilt på skadeståndsrättens område. Det är alltså t. ex. självklart att man vid prövning av frågor om en ersättningsgill kostnad har uppkommit genom att en reaktors idrifttagande har fördröjts har att tillämpa de allmänna principerna för orsaks- och adekvansbedömning. Till slut får det ankomma på rättstillämpningen att med ledning av vad som har anförts och av allmänna rättsgrundsatser pröva de ersättningsfrågor som kan uppkomma.

Jag vill understryka att det är endast de merkostnader eller nytillkommande kostnader som uppstår till följd av fördröjning av en reaktors idrifttagande på grund av lagen som kommer i fråga för ersättning. Fråga om ersättning kan uppstå först när tillstånd att tillföra en reaktor kärnbränsle enligt villkorslagen har meddelats och endast avse kostnader som uppkommit efter denna tidpunkt. Å andra sidan kan nyss nämnda kostnader uppstå under flera år framåt i tiden. Rätt till ersättning för kostnader på grund av att en reaktors idrifttagande fördröjts bör sålunda kunna göras gällande för längre tid än som föreslagits för förbudet att tillföra reaktorn kärnbränsle. Kostnaderna bör kunna ersättas efterhand som de har uppkommit.

En reaktorinnehavare bör vara skyldig att i möjlig mån försöka begränsa de kostnader som kan uppkomma. Om han inte har gjort det, bör ersättningen kunna jämkas.

För den som tillför en kärnreaktor kärnbränsle i strid mot det föreslagna förbudet bör straffansvar föreskrivas. Påföljderna bör, liksom i atomenergilagen och villkorslagen, vara böter eller fängelse i högst två år.

Inom industridepartementet har gjorts vissa beräkningar av storleken av de kostnader som kan komma i fråga för ersättning enligt de riktlinjer som har angetts. Utgångspunkterna för beräkningarna har varit att fyra kärnkraftblock kan komma att beröras av förbudet, nämligen Ringhals 3 och 4 och Forsmark 1 och 2. Av dessa är reaktorerna Ringhals 3 och Forsmark 1 klara att tillföras kärnbränsle om och när tillstånd lämnas enligt villkorsslagen. Beträffande reaktorerna Ringhals 4 och Forsmark 2 har dessa beräknats kunna tillföras kärnbränsle i november 1979 resp. januari 1980 i enlighet med hittills gällande tidplaner. Som tidigare har berörts kan avsevärd tid komma att förflyta innan samtliga fyra block eventuellt kan tas i drift till följd av främst personella och tekniska begränsningar. Det har ansetts rimligt att anta att den genomsnittliga förseningstiden för de fyra reaktorernas idrifttagning uppgår till ca 22 månader.

Preliminära beräkningar av merkostnaderna ger, grovt räknat, vid handen att kostnaderna under en tolv månadersperiod, varvid laddning har antagits kunna ske den 1 juli 1979 resp. vid senare planenliga laddningstidpunkter om inte den nu föreslagna lagen lagt hinder i vägen, ligger i storleksordningen 500–600 milj. kr. och under en 22-månadersperiod i storleksordningen 1500–2000 milj. kr. Det kan nämnas att den ökade oljeförbrukningen torde uppgå till ca 5 milj. ton under 22-månadersperioden under förutsättning att vattentillrinning, elförbrukning m. fl. faktorer utvecklas normalt. Detta innebär med nuvarande oljepriser en ökad belastning på bytesbalansen med minst 3 miljarder kr. Det bör emellertid understrykas att merkostnaderna i hög grad beror på de nämnda faktorerna. De verkliga kostnaderna kan därför bestämmas först i efterhand.

Jag vill framhålla att det f. n. inte är möjligt att göra annat än en grov bedömning av kostnadernas storleksordning. Det står dock redan nu klart att berörda kraftföretag, statens vattenfallsverk och Forsmarks Kraftgrupp AB, kan komma att åsamkas betydande kostnader om reaktorernas idrifttagande försenas.

I de fall där frågor om ersättning skulle bli aktuella, uppkommer frågan om hur de ersättningsbelopp som kan komma att utgå skall täckas. Om de berörda kraftföretagen själva skulle svara för kostnaderna för att idrifttagningen försenats, skulle detta kunna medföra att dessa kraftföretag tvingades höja sina eltaxor. Detta skulle kunna medföra en allmän höjning av eltaxorna med en snedvridning av förhållandena mellan olika elproducenter och olika kraftslag som följd.

Den ersättning som staten kan komma att få betala kommer att belasta statsbudgeten och kan täckas antingen genom en tillfällig särskild skatt eller tas ut över budgeten. Som framhålls i den kompletteringsproposition som regeringen nyligen framlagt för riksdagen innebär de budgetpolitiska utsikterna att största återhållsamhet måste iakttas vad gäller nya åtaganden. Varje sådant åtagande måste därför finansieras med inkomstförstärkningar eller besparingar. Jag finner det mot denna bakgrund naturligt att

här aktuella ersättningar finansieras med en särskild skatt eller avgift. Regeringen får återkomma till riksdagen i denna fråga.

Jag har tidigare framhållit att eventuella ersättningsfrågor i första hand bör lösas genom förhandlingar mellan staten och innehavaren av reaktorn. Skulle frågor om ersättning uppkomma, är det enligt min mening nödvändigt att förhandlingar utan dröjsmål upptas med det berörda kraftföretaget för att nå en överenskommelse om eventuell ersättning. Det ankommer i ett sådant fall på regeringen att utse förhandlare för staten och att i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att en överenskommelse skall kunna träffas med kraftföretaget.

Jag vill i detta sammanhang ta upp en annan fråga som har samband med den folkomröstning som jag tidigare har nämnt.

Det är väsentligt att de frågeställningar som aktualiseras i samband med en folkomröstning om kärnkraftens framtida användning, blir ordentligt belysta för allmänheten. Det är av stor vikt att medborgarna inför en sådan folkomröstning ges möjlighet att öka sina kunskaper i och debattera frågor som är aktuella i samband med folkomröstningen. Enligt min mening är studiecirkelverksamheten en lämplig form för detta. Studiecirklar i dessa frågor bör därför stödjas särskilt. För att verksamheten skall kunna komma igång så snart som möjligt behöver medel föreligga redan vid ingången av budgetåret 1979/80.

För att stimulera till debatt och ökning av kunskaperna i energifrågor beslöt riksdagen (prop. 1978/79: 18, UbU 1978/79: 11, rskr 1978/79: 26) år 1978 att särskilt stöd skulle lämnas till studiecirklar i energifrågor som genomfördes under budgetåret 1978/79.

Riksdagen anvisade 2,2 milj. kr. för materialbidrag m. m. för studiecirklar i energifrågor och för informationsåtgärder för att främja rekryteringen av deltagare till sådana cirklar. Av beloppet beräknades 2 milj. kr. avse materialbidrag och 200 000 kr. informationsåtgärder. Dessa medel anvisades under det på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 under fjortonde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget Materialbidrag m. m. för energistudiecirklar. Skolöverstyrelsen har disponerat medlen för materialbidrag. För samtliga cirklar har materialbidraget utgått med 400 kr. per cirkel.

Enligt riksdagsbeslutet skulle vidare studiecirklar i energifrågor vara garanterade ett tilläggsbidrag på 15 kr. per studietimme även om de inte var prioriterade enligt bestämmelserna i förordningen (1963: 463) om statsbidrag till det fria och frivilliga folkbildningsarbetet (omtryckt senast 1974: 455, ändrad senast genom regeringens beslut den 26 april 1979), den s. k. folkbildningsförordningen. Tilläggsbidraget lämnas utöver de statsbidrag som normalt utgår till sådana cirklar som uppfyller kraven för stöd till allmänna studiecirklar enligt folkbildningsförordningen och utgår från samma anslag som dessa statsbidrag, nämligen det under nionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget Bidrag till studiecirkelverksamhet.

Riksdagen beslöt vidare att statsbidrag i dessa fall skulle få utgå för studiecirkel som omfattade lägst 15 timmar mot normalt 20 timmar.

Efter samråd med chefen för utbildningsdepartementet förordar jag med anledning av vad jag nu har anfört att särskilt stöd lämnas också till studiecirkel i energifrågor under budgetåret 1979/80. Det särskilda stödet bör utgå till cirkel som påbörjas och om möjligt genomförs före folkomröstningen och som behandlar frågor som är aktuella i samband med folkomröstningen.

Förutom det stöd till studiecirkelverksamhet som enligt folkbildningsförordningen utgår till allmänna studiecirkel bör sålunda, liksom tidigare, ett tilläggsbidrag med 15 kr. per studietimme utgå för nämnda cirkel i energifrågor som anordnas under budgetåret 1979/80, även om cirkelna inte bedöms som prioriterade enligt bestämmelserna i folkbildningsförordningen. Det särskilda tilläggsbidraget bör, liksom grundbidraget, utgå från det under nionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget Bidrag till studiecirkelverksamhet.

Vidare föreslår jag, efter samråd med chefen för utbildningsdepartementet, att statsbidrag i dessa fall skall få utgå för studiecirkel som omfattar lägst 15 timmar mot annars normalt lägst 20 timmar.

Liksom under budgetåret 1978/79 bör studieförbunden under budgetåret 1979/80 för nämnda cirkel kunna få bidrag för vissa kostnader centralt hos förbunden för att framställa eget eller köpa in studiematerial i energifrågor och för utbildning av cirkelledare m. m. Bidraget bör uppgå till 500 kr. per cirkel och utbetalas till studieförbunden på grundval av det faktiskt anordnade antalet cirkel.

Jag räknar med att antalet studiecirkel om energifrågor kan komma att uppgå till ca 10 000. Jag beräknar därför medelsbehovet för det särskilda materialbidraget till 5 milj. kr.

Liksom under budgetåret 1978/79 bör särskilda medel anvisas för informationsåtgärder som behöver vidtas för att främja rekryteringen av deltagare till studiecirkelna. Medelsbehovet för detta beräknar jag till 400 000 kr.

Det sammanlagda medelsbehovet för materialbidrag m. m. och informationsåtgärder för budgetåret 1979/80 uppgår alltså till 5,4 milj. kr. Dessa medel bör anvisas förslagsanslaget Materialbidrag m. m. för energistudiecirkel.

Jag förutsätter att frågan om särskilda medel till kampanjkommittéer med anledning av folkomröstningen tas upp i samband med beslut om denna.

4 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. antaga ett inom industridepartementet upprättat förslag till lag om förbud mot att under viss tid tillföra kärnreaktorer kärnbränsle,
2. godkänna vad jag har förordat beträffande stöd till studiecirklar i energifrågor under budgetåret 1979/80,
3. till *Materialbidrag m. m. för energistudiecirklar* för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 5 400 000 kr.

Ärendet bör behandlas under innevarande riksmöte.

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.